

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Concordia. Pia Et Vnanimi Consensv repetita Confessio
fidei & doctrinæ Electorum, Principvm Et Ordinvm Imperii,
atq[ue] eorundem Theologorum, qui Augustanam
Confessionem amplectuntur**

Lipsiæ, 1606

III. De Pœnitentia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35443

pœnarum. Item, promissione & annunciatione gratiæ & beneficiorum. Sed hæc omnia propter malitiam, quam peccatū in homine effecit, malè cesserunt. Quidam enim inde deteriores redditi fuerunt, qui scilicet legem oderunt prohibentem ea, quæ facere ipsi malent, & præcipientem, quæ grauatim præstant. Quare, nisi pœna coerceantur, plura patrarent contra legem, quam antea. Atq; hi sunt mali, effrenes, & securi homines, qui perpetrant mala, quoties occasionem aliquam offerri sibi animaduertunt.

Quidam verò arrogantia & cæcitate percuriuntur, & insolenti opinione tenentur, se seruare, & posse seruare legem viribus suis, sicut iam paulò antè de scholasticis doctoribus dictum est. Hinc hypocritæ & iustitiarij, seu in speciem sancti, proueniunt.

Præcipuum autem officium & ἐπέχεια legis est, vt peccatum originale & omnes fructus eius reuelet, & homini ostendat, quam horrendum in modum natura eius lapsa sit, & funditus ac totaliter deprauata, ita, vt Lex ei dicat, hominem nec habere, nec curare Deum, & adorare alienos Deos: id quòd antea & sine lege homo non credidisset. Hac ratione perterrescit, humiliatur, prosterhitur, desperat de se ipso, & anxie desiderat auxilium, nec scit, quòd fugiat, incipit irasci Deo, & abmurmurare præ impatientia. Hoc est, quod Paulus inquit Roman. 4. Lex iram operatur. Et Roman. 5. Lex auget peccatum. Lex subintravit, vt abundaret delictum.

III. De Pœnitentia.

HOC officium Legis retinetur in nouo Testamento, & in eo exercetur, vt Paulus Rom. 1. facit, inquit: Ira Dei de cœlo reuelatur super omnes homines. Et 3. Omnes sunt rei corâ Deo. Nemo homi-

num

num iustus est coram eo. Et Christus Ioh. 16. inquit Spiritus sanctus arguet mundum de peccato.

Jerem. 23.

Hoc igitur fulmen est Dei, quo & manifestos peccatores, & hypocritas proflernit, & nullum iustum pronunciat, sed omnes ad terrorem & desperationem agit. Hic malleus est, ut Hieremias inquit: Verbum meum quasi malleus conterens petras. Hæc non est activa contritio, seu factitia, & accersita, sed passiva contritio, conscientie cruciatus, vera cordis passio, & sensus mortis.

Sic scilicet incipit vera pœnitentia. Et hic homo audit sententiam promulgari dicentem: Quotquot estis, nihil estis, siue manifesti peccatores, siue opinati vestra sancti sitis. Omnes vos alios fieri oportet, & aliter operari, quam quales nunc estis, & sicut iam operamini, qualescunque sanè sitis, magni, sapientes, potentis, sancti. In summa, hic nemo iustus, sanctus, pœnitens est.

Huic officio nouum Testamentum statim adiungit consolationem & promissionem gratiæ Euangelij, credendum est, sicut Christus inquit Marc. 1. Agite pœnitentiam, & credite Euangelio, id est, fatis alij, & cruciatis aliter, & credatis meæ promissioni. Et ante Christum Iohannes nominatur præco pœnitentiæ, sed remissionem peccatorum, hoc est, Iohannes omnes arguit, & peccatores esse euicit, ut scirent, quid coram Deo essent, & seipsos agnoscerent, ut perditos homines, atque ita Deo apparerentur ad gratiam amplectendam, & remissionem peccatorum ab eo sperandam accipiendam. Sic etiam Christus Luc. 24. ipse inquit In nomine meo ubiq; prædicanda est pœnitentia & remissio peccatorum inter omnes gentes.

Quando autem lex hoc officium suum sola exercere sine Euangelio, nihil aliud, nisi mors & infernus horrorem opprimunt, prorsus desperantem, ut Saulem &

dam, sicut Paulus testatur, legem per peccatum hominem morti tradere. Econtra Euangelium adfert consolationem & remissionem, non vno tantum modo, sed per verbum, Sacramenta, & similiter, quemadmodum audiemus paulò post, vt ita redemptio apud Deum sit copiosa, vt in 130. Psalmo scriptum est, contra horrendam captiuitatem peccati.

Nunc porrò falsam pœnitentiam sophistarum cum vera pœnitentia conferemus, vt vtraq; meliùs intelligi possit.

DE FALSA PŒNITENTIA PONTIFICIORVM.

Impossibile fuit, Pontificios rectè docere de pœnitentia, cum verum peccatum non rectè agnouerint.

Nam, vt supra ostensum est, de peccato originali non rectè sentiunt, quia aiunt, naturales vires hominis mansisse omnino integras & incorruptas, & rationem rectè posse docere, ac voluntatem posse ea, quæ docentur, præstare, & Deum certò donare suam gratiam, cum homo tantum facit, quantum in se est, secundum liberum suum arbitrium.

Ex hoc dogmate sequitur, tantum ob actualia peccata agendam esse pœnitentiam, vt sunt, malæ cogitationes, quibus homo obtemperat, (concupiscentia enim, vitiosi affectus, inclinatio, libido & affectio praua secundum illos non sunt peccata) sermones mali, mala opera, quæ voluntas libera ommittere potuisset.

Huic pœnitentiæ adiungunt tres partes, Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem, addita grandi consolatione & pollicitatione remissionis peccatorum, meriti, expiationis peccatorum, ac plenariæ redemptionis coram Deo, si homo verè doleat, confiteatur, & satisfaciatur. Sic in pœnitentia homo ad fiduciam priorum operum ducitur. Hinc orta est vox, quæ in suggestis, cum prælegeretur vulgo publica absolutio,

vlurpata fuit; Prolongā Deus vitam meam, donec peccatis meis satisfacere, & vitam meam emendare.

Hic altum fuit silentiū de Christo & fide, & tantū opinio & spes fuit de proprijs operibus, quibus peccata corā Deo delerentur. Et hanc ob causam factū tum sacrifici & Monachi, vt nos ipsos peccato opponerem.

Quod ad contritionem attinet, cū nemo posset omnia peccata sua in memoria retinere, præsertim per integrum annum commissa, centones hos assuebant, memoria peccati absconditi fortè recurreret, etiam illud sufficiente contritione defendendum & confitendum esse, &c. Interea Dei gratiæ homo committebatur.

Cū etiam nemo sciret, quanta contritio esse deberet, quæ coram Deo sufficeret, dicebant, si quis contritionem non haberet, eum saltem attritionem habere oportere, id est, dimidiam quasi contritionem, vt initium contritionis. Hæc vocabula ipsi nec intellexerunt, nec intelligunt, minùs, quàm ego. Et attritio reputabatur pro contritione, venientib. ad confessionem.

Et cū quis diceret, se non posse habere contritionem, seu non dolere posse ob peccata sua (vt hoc potuit in illicito amore, aut vindictæ cupiditate, & cæteris) interrogabant, an is non optaret, & cupere dolere? Respondenti, cupere se, (quis enim, nisi ipsi diabolus, negaret se cupere?) accipiebant hoc pro contritione, & remittebant peccata propter hoc bonum ipsius opus, quod nomine Contritionis ornabant. Hic allegabant exemplum Bernhaldi, &c.

Videmus autem, quàm palpet & titubet cæcitas in rebus diuinis, & consolationem quærat in proprijs operibus, pro sua opinione, & Christi & fidei prorsus obliuiscatur. Quod si res ipsa perspicuè consideretur, contritio ista est factitia & fictitia cogitatio seu imaginatio ex proprijs viribus, absque fide, absque agnitione Christi. Et in ista contritione miser peccator fortè re-

cordans suæ flammæ, & cupiditatis vindictæ, vel ride-
re, vel lachrymare potius potuit, quam aliud cogita-
re, exceptis ijs, qui vel legis fulmine tacti, vel a dia-
bolo spiritu tristitiæ afflicti fuerunt. His, inquam, exce-
ptis, Contritio ista fuit mera hypocrisis, & peccati flā-
mas non mortificauit. Oportuit enim homines dole-
re, cum libentius peccassent, si liberum ipsis fuisset.

CONFESSIO sic instituebatur, vt homines iube-
rentur omnia sua peccata enumerare (quod factu im-
possibile est) Hæc inges carnificina fuit. Et si quis quo-
rundam peccatorum oblitus esset, is eatenus absolue-
batur, vt si in memoriam illa recurrerent, ea postea
contereret. Nemo igitur scire potuit, num vnquam
sufficeretur, purè, & rectè confessus esset, & quando
confessionis finis futurus esset. Et tamen nihilominus
ducebantur homines ad propria sua opera, & hæc con-
solatio ipsis proponebatur: Quò confessio esset pu-
rior, magis ingenua & aperta, pudore & ignominia co-
ram sacerdote iussula, eò satisfactionem pro peccato
esse plenior, & humilitate illa certò ac meritò gra-
riam Dei impetrari.

Nulla hîc fides, nullus Christus erat. Et virtus abso-
lutionis non explicabatur contenti, sed consolatio e-
ius in enumeratione peccatorum & pudefactione cõ-
sistebat. Nemo autem recitare potest miseras, carni-
ficinas, fraudes & idolatrias ex Confessione ista natas.

Cæterùm SATISFACTIO longè perplexior est.
Nemo enim scire poterat, quantu faciendum esset pro
vno tantum peccato, nedum pro omnibus. Hic arte v-
tebantur, & parum satisfactionum imponebant, quæ
etiam facile seruari poterant, vt quinq; orationes do-
minicas, ieiunium vnus diei, &c. cætera, quæ in pœni-
tentia desiderari dicebant, relegabant ad purgatorium.

Hic quoq; magna calamitas oriebatur. Quidam e-
nim metuebant, se in æternu ex purgatorio non libe-

N.

rari posse, cum secundum veteres Canones, pro peccato mortali poenitentia septennis seu septem annorum constituta esset. Et tamen fiducia semper collocata erat in nostro opere satisfactionis, ac si satisfactio potuisset esse perfecta, tota fiducia in eam coniecta fuisset, nec opus fuisset Christo & fide. At impossibile illa erat. Et si quis centum annos poenitentiam ista ratione exercuisset, nondum certus tamen de sufficientia, perfectione, & fine poenitentiae suae fuisset. Hoc scilicet erat perpetuo poenitere, & nunquam ad poenitentiam peruenire.

Hac de causa sedes ista Romana sancta misera Ecclesiae subueniebat, & Indulgentias effungebat, quibus remittebatur, & abolebatur expiatio seu satisfactio prima particulatim, ad annos septem, centum, &c. & ea distribuebat inter Cardinales, & Episcopos, ita, ut quidam annos centum, quidam ad dies centum indulgentiam conferrent. Totam autem satisfactionem relaxandi, potestatem sibi reseruabat.

*Annus
aureus
vel annus
in fer.*

Hac ratione cum accresceret pecunia, & nundinatio bullarum esset fructuosa, excogitauit annum aureum Iubilaeum, verè auriferum (Jubeljahr / Guldensjahr) quem Romae celebrari voluit. Hunc appellabat remissionem omnis culpae & poenae. Accurrebant igitur plurimi, quia ab onere molestissimo liberari vnusquisque cupiebat. Hoc erat effodere & conquirere thesauros terrae. Mox Papa annos aureos multiplicabat, & alium supra alium accumulabat, & quod plus auri deuorabat, et plus fauces ipsius appetebant.

Ideoque per legatos suos mittebat annos isto passim in prouincias, quoad omnia templa & domus annis aureis opplerentur. Tandem irruerat etiam in purgatorium ad defunctos; primum, Missarum & Vigiliarum fundatione, deinde indulgentijs, & anno aureo, & animas tam vili precio aestimabat, vt vnam pro sex numinis liberam pronuncians dimitteret.

Nec

N

Neque tamen hoc quoq; sufficebat. Papa enim, et si iubebat homines indulgentijs istis tutò fidere ad salutem, tamen ipse rem vniuersam denuò incertam, in dubium vocabat. Nam in bullis suis scribit, Eum, qui indulgentiarum seu Iubilæi anni particeps fieri velit, oportere contritum, & confessum esse, ac pecuniam numerare. Audiuimus autem supra, Contritionem & Confessionem illorù esse incertam & hypocriticam. Nemo etiam sciebat, quæ anima in purgatorio esset, ac si quæ in eo esse dicebantur, nemo sciebat, quæ recte & contritæ & confessæ fuissent. Sic Papa sanctum denarium corradebat, & interea ducebat homines ad fiduciam potestatis & indulgentiarum suarum, & rursus inde abducebat ac remittebat ad incerta ipsorum opera & merita.

Cumq; nonnulli essent, qui se actualium peccatorum istorum vel cogitationibus, vel verbis, vel factis commissorum non agnoscebant reos, quemadmodum ego & mei similes in monasterijs & foundationibus, seu sacerdotum sodalitijs, seu Collegijs monachi & flamines, ieiunijs, vigilijs, orationibus, Missarum celebrationibus, duris lectisernijs & vestibus, &c. resistere conabamur malis cogitationibus, & violenter sancti esse volebamus, & licet ianatum malum sæpe etiam interdormiendum (sicut Augustinus & Hieronymus & alij quoque conqueruntur) naturam suam exereret, tamen nos mutuo sanctos esse æstimabamus, sicut docebamur, sine peccato, & plenos operum bonorum, vsque adeò, vt bona opera nostra etiam alijs, quasi superflua in nobis ad salutem consequendam, communicaremus & venderemus, id quod ita factum esse, testantur sigilla, literæ, exempla, quæ extant.

Cùm igitur, inquam, tales essent, hi pœnitentia non indigebant. Quæ enim contritio poterat esse in ijs, qui malis cogitationibus non assentirentur? Quæ

confessio de verbis non prolatis? Quæ satisfactio pro non factis, seu pro innocentia, qua alijs miseris peccatoribus superabundans iustitia vendi poterat? Tale hypocritæ & sancti erant tempore Christi etiam Pharisæi & Scribæ.

Hic exurgit Angelus ille igneus B. Iohannes, præcator verus veræ pœnitentiæ, & tonitru ac fulmine vno feriit ambos (videntes & ementes opera) inquit: Agite pœnitentiam. Attamen egimus pœnitentiam, ait miser illi. Cæteri verò dicunt, non indigemus pœnitentia. Iohannes autè inquit: Ambo agite pœnitentiam quia falsi estis pœnitentiarij, & cæteri sunt falsi sancti seu hypocritæ, & ambo indigetis remissione peccatorum, cum nondum sciatis, quid sit verè peccatum, nedum, vt de eo pœnitere, & fugere illud possitis. Nullus vestrum bonus est, pleni estis incredulitate, ruditate & ignorantia Dei & voluntatis Dei. Præsens enim hæc coram adest, de cuius plenitudine nos omnes accipere oportet, gratiam pro gratia. Et ne no hominum sine ipso coram Deo iustus esse potest. Quare si pœnitentiam agere volueritis, rectè illam agite: vestra pœnitentia nulla est. Et, vos hypocritæ, qui non egetis pœnitentia, vos genuina viperarum, quis vos certos reddidit, vt fugeretis à ventura ira? &c.

Eodem modo etiam Paulus Roman. 3. conuincitur: Non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requirens Deum: non est, qui faciat bonum, ne vnus quidem. Omnes declinauerunt, & inutiles facti sunt. Et Acto. 17. Nunc Deus annunciat hominibus, & omnes ubiq; pœnitentiam agant. Omnes dicit, neminem excepto, qui modò homo est. Hæc pœnitentia docet nos agnoscere peccatum, videlicet, de nobis omnibus planè actum esse, & intus & in cute nihil boni in nobis esse, & simpliciter fieri nos alios & novos homines oportere.

Ha

Hæc pœnitentia non est partialis, & mutilata, qualis est ista auctualium peccatorum, nec etiam est incerta, qualis ista est. Non enim disputat, vtrum sit peccatum, vel non peccatum, sed totum prostermit, & affirmat, vniuersum & merum esse peccatum, quò ad nos (& nihil esse in nobis, quod non sit peccatum siue reum.) Quid enim diu quarere, partiri & distinguere volumus? Quamobrem etiam Contritio hic non est dubia aut incerta. Nihil enim remanet, quo aliquid boni cogitare possimus ad expiandum peccatum, sed abijcienda nobis est omnis spes de omnibus, quicquid sumus, quicquid cogitamus, loquimur & facimus, &c.

Similiter Confessio quoque non potest esse falsa, incerta, manca, aut mutila. Qui enim confitetur, totum in se esse merum peccatum, is comprehendit omnia peccata, nullum excludit, nullius obliuiscitur, Sic & satisfactio non potest esse incerta, quia non est nostrum incertam & peccato contaminatum opus, sed est passio & sanguis immaculati & innocentis Agni Dei, qui tollit peccata mundi.

De hac pœnitentia concionatur Iohannes, deinde Christus in Euangelio, & nos etiam. Et hac pœnitentiæ concione destruimus Papam, & omnia, quæ nituntur nostris bonis operibus. Omnia enim fundamento putri & vano insistent, quod appellatur, Bonum opus siue Lex, cum tamen nullum bonum opus adsit, sed tantum mala opera, & nemo faciat legem (vt Christus Iohan. 7. testatur) sed omnes eam transgrediantur. Quare ædificium, quod superstruitur, tantummodò mendacium & hypocrisis est, etiam qua in parte sanctissimum & formosissimum est.

Hæc pœnitentia in Christianis durat vsque ad mortem, quia luctatur cū peccato residuo in carne per totam vitam, sicut Paulus Rom. 7. ostendit, se belligerari cum lege membrorum suorum, &c. idq; nõ proprijs viribus, sed dono Spiritus sancti, quod remissionem peccatorum

sequitur, & quotidie reliquias peccati purgat & expul-
lit, & in eo est, vt hominē purificet, rectificet, sanctificet.

De tantis rebus Papa, Theologi, Iurista, alijq; hu-
mines ex ratione sua nihil norunt, sed hæc doctrina
è cœlo per Euangelium patefacta, & ab impijs sancti
seu hypocritis pro hæresi proclamatur.

C A P I T U L U M, si sectarij quidam orientur, qui-
rum nonnulli iam forsitan adsunt, & tempore seditionis
rusticanæ mihi ipsi in conspectum veniebant, sentien-
tes, Omnes eos, qui semel Spiritum aut remissionem
peccatorum accepissent, & credentes facti essent, et
deinde peccarent, manere tamen in fide, & peccatum
ipsis nihil obesse. Hinc voces ipsorum, Fac, quidquid
lubet, modò credas, nihil tibi nocet, fides omnia pec-
cata delet, &c. Addunt præterea; Si quis post fidem &
Spiritum acceptum peccet, eum nunquam Spiritus
fidem verè habuisse. Et tam insanos homines videt
diu multos, & vereor, ne adhuc in nonnullis demon-
iste latitans habitet.

Si igitur, inquam, tales in posterum etiam orientur,
sciendum & docendum est, Quòd si sancti, qui o-
riginale peccatū adhuc habere se sentiunt, & quotidie
de eo pœnitent, & cum eo luctantur, insuper tuant
manifesta peccata, vt David in adulterium, homicidi-
um, & blasphemiam, eos excutere fidem & Spiritum
sanctum, & abesse tum ab ipsis fidem & Spiritum san-
ctum. Spiritus enim sanctus non sinit peccatum do-
minari, inualescere, & victoriam obtinere, ac consumi
ari, sed reprimit, & coërcet, ne facere possit, q; vult
Si verò facit, quod vult, certè Spiritus sanctus & fides
amittuntur, nec simul adsunt. Sic enim inquit Iohannes
Qui ex Deo natus est, non peccat, & peccare non potest.
Et tamen etiam hoc verum est, quod idem Iohannes
dicit: Si dicimus, nos peccatum non habere
mentimur, & veritas Dei non est in nobis.